

ПЕРЕДПАТА на „РУСЛАНА“
вносить: в Австрії:

на цілий рік 24 К
за пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границю:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висылкою двічі в тижні 6 до-
ларів або 12 рублів; з висылкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодинокое число по 10 сотків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Виреш ми очи і Душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш.
бо руске ми серце і віра руска“. — З Русланових польові М. Шашковича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год.
по полудни. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовского ч. 15, II
поверх. Експедиція місцева
в Агенції Соколовского ул. Я-
гайлоньска ч. 2.

Рукописи звертає ся лиш: а
попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані
є вільні від порта. — Оповістки
звичайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в „Надісл-
нім“ 40 сот. Подяки і приватні
дonesеня по 30 сот. від стрічки

Господарске положене сучасне.

(X) Вся бачність звернена на балканські
події, котрих кінця і висліду ще й не можна
добачити, а тимчасом господарске положене
став щораз трудайше. Балканські витязі опо-
вістили зараз з почином війни мораторію, а
тепер знов і турецькі купці бажають те саме
зробити з Туреччиною. Таке домагане виправ-
дує ся численними неплательностями, але в дій-
сности Туреччина в скрутнім фінансовім по-
ложеню сподіває ся найти тим способом де-
яку пільгу. При всім нещастю, яке спало на
Туреччину, торгове положене в Царгороді і в
Малій Азії не є таке некорисне, як би можна
думати. Виходить се з того, що число не-
плательности є незначне. Коли з почином війни
турецьке правительство домогнись купцям
предкладало мораторію, они прямо відклони-
ли се, що би не псувати за границею доброї
слави турецького купецького світа. Припуска-
ють, що й тепер домагане мораторії не ви-
ходить від купецтва, але від правительства.

Коли мораторія на Балкані нанесла вже
всему австр.-угор. промислові величезні страти,
то мораторія турецька викликала би ще гірші
наслідки. В останних роках вислала Австро-
Угорщина річно за яких 130 мільонів товарів
у Туреччину. Не згадуючи вже про се, що не
роблено нових замовлень, то купецтво і про-
мисл відчули би болючо, коли би і за належ-
ні вже товари нічого не влинуло.

В господарській області нашої монархії
розвельможив ся непрошений гість, — без-

робітє. Численні витворні (фабрики) або зо-
всім або в части застановили свій рух. Слу-
чай, де рух лише обмежено, є о много кори-
снійші. Заробок робітників обмеженем руху
виравді значно зменшає ся, але всеж ліпше
бодай щось заробити, як нічого, а робітники
навіть при меншій заплаті можуть сяк-так
заспокоїти свої потреби. Тим то н. пр. бур-
містр в Будевінях видав окружник до ви-
творців свого округа з просьбою, що би они
залишили відправлюване робітників, а радше
завели обмежене робочого часу. На жаль од-
нак не тільки в Чехах, але й у многих ин-
ших коронних краях численні витво-ві були
приневолені наслідком торгової застої на
Балкані застановити зовсім свій рух.

З тим вяже ся також вельми шкідна
застоя на внутрішнім торзі в сторонах мо-
нархії положених близько боевища, або де є
воєнне поготівля, бо се відбиває ся некорисно
на торговлі і всякім руху. Як се відбиває ся
на привлюднім купецьким житю, се бачимо на
численних привлюдно оповіщених конкурсах,
побіч котрих ще відбувають ся численні такі
умови.

Після приватних вістий в січні в Австро-
Угорщині оголошено не менше як 82 більших
неплательности з пасивами по 100.000 К в за-
гальній квоті 22 мільони корон. Минушого
року не було навіть протягом перших чоти-
вох місяців стілько неплательности. В тих
обчисленнях (а се треба мати на тямці) вчи-
члені лише такі конкурси, що мали наймен-
ше 100.000 К. Із згаданих 82 неплательности
в січні привадає 31 случаїв на Угорщину з
квотою більш 7 мільонів, 10 на Галичину з

квотою 2 1/2 мільонів, 10 на Чехи з 4 1/2 мільо-
на, 5 на Стирию з 2 2/7 мільона пасивів.

Можна сподівати ся, що при мирнім у-
ладженю положене змінить ся також кори-
сно господарський стан в монархії. Численні
позички, котрі європейські держави будуть
приневолені зятягнути, будуть середником,
котрий вплине також на господарський лад і
оживлене в Австро-Угорщині. Тим способом
не тільки будуть сплачені великі кошти до-
магаєть всяких промислів державі і приватним
людям, і великі суми грошеві, котрі тепер
зберігають по скринях, знов появлять ся на
торзі, тоді також буде відтяжений нотний
банк, котрий тепер є одним жерелом для
торговлі і промислу. Тоді також проявить ся
пільга що до високих відсоток, на котрі те-
пер так нарікають. Перегдом господарске
житє верне також до природного стану, а мо-
жна лише бажати, щоб се як найкорше
послідувало.

Два докори українському народному учительству і їх відправа.

Довго мовчав я після останнього візду
Кравього Шкільного Союзу, на котрім в пече-
ніжницького округа якийсь пан З. (вільський)
кинув дуже прикрий докор українському на-
родному учительству, що оно для народної
української справи нічого не робить, що оно
стоїть осторонь супротив народної роботи. Та
з оглядом, що національно здемократизоване

„Діло“ звернуло ся останними часами до учи-
тельства з зазивом до народної роботи, я хочу
нині кілька слів кинути про сю справу.

О скілько українське учительство відда-
не в народній роботі, се чули Збори К. С. Ш.
з уст п. К. Малицької, котра в ядерних а острих
словах дала пану З. належну йому відправу.
Із слів бесідниці довідали ся деякі дилетанти
народної роботи, що знають учительську ро-
боту лише з оповіданя, що супроти строгих
шкільних законів, а ще більше супроти ріж-
них покликаних і неокликаних, тактовних і
безтактовних опікунів, дальше супроти не-
звичайно великого вкладу праці в школі (най-
менше 30 годин в тяжкій науці і до 1000 за-
дач у місяць до поправи) народне учитель-
ство кладе велику часть свого дуже скупого
вільного часу на народну роботу, не жалуючи
при тим і матеріяльних жертв на ріжні добро-
дійні діли. Ось робота нашого учительства.
Такими словами більше менше справила Вп.
бесідниця докор.

Коли зваяжимо, що платня народного
учительства є так малою, що серед нині-
шньої дорожничі не вистарчає не раз на най-
конечнійші житєві потреби, то треба призна-
ти учительству великі заслуги, коли оно ще
попри владні рве ся до якої небудь народної
роботи і кладе нерідко останки яко лепту на
народні діли. Безперечно, що серед учитель-
ства найде ся горстка байдужних до ідейної
праці, однак, чи такі одиниці є лише там?
Чи не найшов би хто і в інших нерствах ще
більшу скількість байдужників, колиб хотів
подрібно глядіти на їх роботу?!

Не хочу подавати такого зіставленя на-

І. Н. Поталенко.

Маленька гра.

(Дальше).

За пів години прибіг засапанний Гнат і
довів про приїзд підводи. Прасов всунув єму
в руку два рублі, що Гната привело в стан
одеревія, так що гість зневоленій був сам
двигати валізу. Саме в ту хвилину, коли він
війшов у ворота, на дворі показала ся ключ-
ниця. Она зразу не зрозуміла, що тут діє ся,
опісля вибігла за ворота, а побачивши підво-
ду, відгадала.

— Виїдете? А пан і пані нічого й не
знають! — кликнула она.

— Се дрібне. Клявайте ся панови і ска-
жіть, що я дуже єму вдячний за гостинність.
Скажіть, що я спішив ся дуже і не хотів єго
будити...

— Та они й цілком не сплять... Все по
комнаті ходять... Я ось скажу їм!...

— Ага! Добре, скажіть!

Ключниця побігла поспішно до хати а
Прасов сів на віз і велів їхати. Візок дви-
гнув ся і, коли він відїхав яких триста кроків
від подвіря, Прасов почув поза собою якусь
метушню, єму навіть причув ся голос Петра
Алексєвича, який двічі кликав єго, але він
не захотів оглянути ся. „Се буде єму нау-
кою!“ — з жорстокостию столичного само-
люба подумав Прасов і велів візникови не
жалувати батога.

Переїхавши ціле село і оминявши ся се-
ред безконечних степів та скопчених нив, він
почув себе вдоволенім і почав спокійно і з

вдоволенєм вдихати свіжий ранній воздух.
Схід вже зарожєнів ся, селяни виїздили в по-
ле, починав ся робочий день.

Нараз перед ним замготіло щось зна-
когомо і в ту саму мить уродив ся в голові
якийсь сумний спомин. Дивним було те, що
єму хотіло ся сьміяти ся, сьміх розбивав єго
все більше та більше, а вкінці він не ви-
держав і голосно зареготав ся. Тут всьо і ви-
снило ся. Перед єго очима красувала ся не-
звичайно знакома, підголева потилиця, з во-
лосєм підстриженим „від скобку“. Очевидно,
се була та сама потилиця, якою любовав ся
єго зір по дорозі до Обридливки і очевидним
було, що та потилиця була власностию Петра.
Поспіх і подражнене не дозволили єму рані-
ше заглянути в лице візника, але тепер віз-
ник, почувши сильний сьміх Прасова, сам
оглянув ся і Прасов побачив Петра.

— Здоров був Петре — радісно сказав
до него Прасов.

— Здорові були, пане! А ви таки пізна-
ли мене?! в свою чергу весело відповів
Петро.

— А якже? Я пізнав тебе по поти-
лиці...

— Гм!... Як можна пізнавати по поти-
лиці? Пізнають по лицю, бо се — образ
Божий!...

Після кількох мінут мовчаня, Петро, ко-
трій, очевидно, цілий час строго обдумовав
свою гадку, сказав глибоко філософським
тоном:

— А вже то, видно, так суджено, щоб
я вас віз. Прецінь, ніхто инший, тільки я по-
пав ся вам.

— Вирійше сказати би — я попав ся
тобі в руки, і ти, по всім імовірности, тепер
уже в саме болото мене завезеш!

— Ні, деж таки, в болото? Тут нема
ніякого болота і навіть ніякого не було.

— Та прецінь, і там, здає ся, не було, а
найшло ся.

— Ну, там... Про те вже краще не зга-
дуйте. Тамто чорт підсунув!

В такий спосіб було очевидним, що Пе-
тро ані на йоту не змінив своїх пересвідченєв
на тему участі чорта в людських справах вза-
галі а з окрема в єго личних.

Мимо сего Прасову здавало ся, що вла-
ститель знаменитої потилиці, за тих сорок го-
дин, яких они не бачили ся, немов би зробив
посуп, поумнів і розвинув ся, або що по
крайній мірі — не такий глупий, як єму се
раніше уявляло ся. Може бути, що се по-
ходило від єго власного настрою, який після
так побідної утечі з обридливского замку, був
навіть до певної степені торжественним. Пра-
сов признав навіть можливим війти з Петром
в розумну розмову.

— Скажи-но, Петре, яким у вас уважа-
ють Обридлова?

— Петра Олексєвича? Та так і уважа-
ють... Нічого!

— З селянами він, на примір, до-
брий?

— Они? Нічого!... Ніякого зла не ро-
блять.

— А добро робить?

— Добро? Петро подумав, а доперва о-
після сказав: — Та і добра они також не ро-
блять!

Ся характеристика видала ся Прасову
дуже вірною. Ні добра, ні зла не робить, се в
дійсности похоже на Петра Алексєвича. Він
все занятий своєю системою і нічо більше
єго не обходить. Ніхто на цілім світі єго не
обходить, ба навіть власна жінка, з якою він
жонатий пять літ, з якою женив ся з чистої
любви тай без огляду на се, що Надія А-
лександрівна жінка інтересна.

Харитонівка була віддалена від Обри-
дливки всего двацять верств. Ледви тільки
зійшло сонце, як она ціла ясно зарисовала
ся на підвищеню, серед безводної рівнини,
окружена зі всіх сторін голим степом. Се бу-
ло невелике село без школи а навіть без
церкви. Мешканці їздили молити ся до Обри-
дливки, а що се було не дуже близько, то они
не визначали ся побожностю. А куди они по-
силяли своїх дітей на науку грамоти, се було
звісне хіба їм самим. Сільце було бідне ро-
стивностию і видавало ся здалека скучним і
непривітним. Тужний вид придавали єму дов-
гі, негарні журавлі, що сторчили в ріжних мі-
сцях над колодязями. Они гляділи ємуно сво-
їми каблукватими кінцями прямо в небо, та
немов би молили єго, що би оно післало на
землю що небудь такого, що розігнало би
харитонівську тугу. Ось до сего, Богом оби-
дженого сільця, їхав Прасов і тут мав він не-
ренувдгувати кілька днів у одного степного
поміщика, який, імовірно, покаже ся таким
самим, сумно-тужливим, як і єго Харито-
нівка.

За те рішив ся Прасов, по скінченю всіх
діл, безприволочно відправити ся у Москву.
(Дальше буде).

Перша Італійска Винарня

єствуюча від 15 літ

у Львові, ул. Домініканьска ч. 7.

поручає: вина італійські, горішно-тирольські, дальматиньські, французькі, старі токайські в найліпшій якості і по найдешев-
ших цінах. Смачна кухня домова під власним зарядом. Зимні і горячі перекуски, щоденно свіжі. Горяче вино в кождім
Заряд винарні:

ф. Козьол.

родних робітників, бо з нею дійшли би ми до дуже сумного пересвідчення. Нехай сі загальні слова промовлять до народної чести тих, у котрих она десь глибоко під серцем закрита, а тоді не вирве ся ніхто на зборах із докорамі проти народного учительства за его байдужність, бо колиб народне учительство і не пвлялось до роботи організаційної а сповняло свою урядову роботу в школі, то оно вже богато дає для рідного молодого покоління і за те вже належить ся від суспільности вдячність; колиж найдуть ся між учительством такі, котрі в повною посвьятою віддають свої вільні хвили для добра загалу, то ворог той, хто посміє кидати ідейним людям колода докорів.

Ще одно зло поширює ся межі нашою інтелігентною суспільністю і дістає ся в ряди незрячих селян. Сим лихом є закид, що народне учительство має за мало образованя. Особливо гуртки молодих людей на дорозі академічного образованя, котре звичайно кінчить у своїх батьків на селі, або на писарці в містах, пускають межі селян кличі, що учитель нічого не вміє, бо він не кінчив високих шкіл. В той спосіб підкопують вплив учителя на селян, а в сей спосіб вводять ся деморалізацію і до шкільних дітій, особливо із висших степенів науки. Селянин батько і его діти приймають безкритично вістку про низкий уровень науки учителя, і у відповіді на се уважають учителя за щось менше вартного; розуміє ся, що при таких обставинах годі учителеви працювати хосенно для народної справи.

Що таке розширюване розумоване людей із університетским образованем про народне учительство є хибне, се доказала історія різних народів, бо не той стає провідником народу, хто покінчив високі школи, а той, хто зуміє своїм розумом і тактом привести собі людей і розбудити духа для рідної справи.

Чи справді уровень знаня у народного учительства такий малий, то позволю собі сумнівати ся. Перед усім вимоги на прийняте кандидатів учительської семінарії є школа виділова або четверта класа середних шкіл. Отже що найменше сім літ науки має той, хто вступає до учительської семінарії. А в семінариях, чи там вже через чотири літа кандидатів нічого не вчать ся?! Чи перероблює лише малу і велику азбуку та табличку множення?!

Ні, доброді, так оно але не є, хто не кінчив учительської семінарії, сей не може говорити про уровень знаня учителів. Вчать там трохи більше, чим азбуки і таблички множення. А коли хто хоче других судити, то повинен розважати обставини життєві народного учительства і працю, про котру я згадав на початку, а певний я, що по таким надуманю прийде до ишого пересвідчення. Чоловік безвпинно занятий умовою працю, з уряду не годен приймати нових здобутків науки, а не могучи повторювати собі сего, чого колись вчив ся, поволі усуває з пам'яті. Не дивниця, що ново унечений академик, завівши пераз розмову на тему сего, з чого сам перед кількома місяцями брав „двійку“, пересвідчує ся, що і учитель се призабув. Я хотів би бачити чоловіка з університ. образованем на становищі, котре займало би ему 30 годин часу при інтензивній духовій праці, щобі той чоловік запитавий по кільканадцяти літах служби про якусь подробицю умів її повторити без глибокого подуманя.

Тому не дивниця, що якийсь там народний учитель, запитаний про щось, що з его заводовою справою нічим не вяже ся, міг без приготования не відповісти. Чиж сей факт вже має свідчити про мале образоване учительства.

Ні, панове, я знаю і таких учителів, з якими можна про всякі справи поговорити і они ані свому знаню, ані свому образованю сорому не привнесли.

Впрочім були би ми на хибній дорозі, колиб ми підкопували повагу народного учительства серед нашого простолодя, бо тоді не можемо числити на се, що школи народні можуть робити поступи, а через се зменшав би ся уровень просв'їти серед нашого селянства. З повним признанем треба піднести заслуги, що народне учительство дає початки знаня молодежи, котра вирісши, має становити кадри організованих, патріотично свідомих борців за народну ідею. Я не перецінив би учительства, колиб звернув увагу, що оно повинно стремити до ширших горожанських

прав і певно стоячи на чолі змоглоб більше зробити для добра народу, чим не оден високообразований „учитель народа“.

Добре є, коли хтось має університетске образоване і уміє его зужити для добра свого народу, а хибно є, коли оно має ставити яко оружє против роботячих рук, роботячих умів.

Богато найшлиб ми примірів із щоденного житя, де якийсь недокінчений студент або робітник чи селянин зуміє краще вести якусь народну інституцію, чим чоловік з високим образованем. (Сі останні звичайно сидять тихо і чекають на висші щєблі кар'єри). Тому не годять ся недоцінювати народних робітників, з якої би они суспільної верстви і не були, а дивити ся на їх роботу, загрівати їх до ревности і ставати їм до помічи, коли зайде до сего потреба.

Був би абсурд, колиб хто від організатора народної роботи вимагав іспиту філософії, теології, прав чи медицини, колиб хто жадав від людей щирої праці окремих патєатів на провідників народу.

Про те по моїй думці ідейний провід народу се не копальня посольських мандатів, се не скриня із грішми а совісна, щира робота, котру обдуманим способом повинні вести люди, що уміють свої особисті амбіції підпорядкувати під народні потреби.

Проте межі щирими провідниками народу не повинно бути станових ріжниць, чи особистих вороговань, бо може народній справі рівно вірно служити як адвокат, так також лікар, св'ященик, чи учитель. Треба тільки уміти терпеливо працювати а висліди праці певні.

Народне учительство, котре дало богато доказів патріотизму хоч доси без намірів посягання на посольські мандати, потрафить і надаліше працювати совісно в імя рідної ідеї а на сій точці певно зіде ся із привязаними собі робітниками з людьми інших верств суспільности. Тому сподію ся, що коли учительство зуміє зрозуміти свої горожанські права і поведе роботу з повною свідомістю і тактом, коли зможе вислати із своїх гуртів людей в передні ряди народних провідників, тоді устануть докори на его безідейність і малообразованість.

О—о.

„Недостача почутя права у Русинів!“

Таке свідощтво не вмовляє русинодний орган, що знаний є зі своєї непримиримости зглядом Русинів а заводовий орган польского Товариства педагогічного в артикулі якогось учителя М. Г. зі Скалатщини в зошиті за місяць грудень 1912 п. з. „Stosunki narodowościowe w szkołach średnich i zawodowych“.

Артикул сей без жадної річевої вартости, бо від початку до кінця опирає ся на фікційно вдуманих і Бог зна з відки вирваних числах, але замітний легковаженем і фалшивим осудом, киданим на Русинів взагалі „z małymi wyjątkami“.

На доказ сего наведемо дословно частинку, що найбільше вражає.

„Навівши, по переведеню полєміки з статистичними даними числа учеників шкіл середних, поданими міністром Длугошом в парламентарній мові, подає свої цифри і доходить до висновку, що число учеників польской народности в східній Галичині вносить 7.000, тож третину загального числа і заявляє:

„Jakie to znaczenie i wpływ mieć będzie dla nas, nauczycieli Polaków, ma najlepsze wyobrażenie o tem ten, kto usiłował pracować kiedykolwiek po obywatelsku dla mniejszości polskiej poza szkołą, a nawet w szkole. (видко що така праця дозволена). Co się stanie później, gdy będziemy mieli coraz to więcej Rusinów: inspektorów, sędziów, starostów, lekarzy i t. d. ?

„Już dzisiaj Polak nie znajduje sprawiedliwości u Rusina, gdyż u Rusinów, z małymi wyjątkami, brak w ogóle poczucia prawa. Kto żyje wśród Rusinów i patrzy na ich postępowanie tam, gdzie są w większości, ten dopiero może wyobrazić sobie, coby nastąpiło, gdyby Rusini zdobyli przewagę w całym kraju“.

Світлодавець із Скалатщини гарно певно виховує нашу молодіж і плекає любов і згоду, коли осмілює ся прилюдно виявляти такі погляди на Русинів.

Липшим на боці застрашеного лицарика кресового, а зазначаємо се з притиском, що супроти сего рода зневаги нашого народа, шкереного сим органом — послідовно і рішучо поступити повинні обиджені.

Від заводового органу, пропагованого по всіх зарядах народних шкіл маємо право домогати ся вишого рода розвідок, а не повністичної січки.

Допись з Лемківщини.

(Всепольско-москвофільський союз охороною москвофільских бурс).

Нема то як нашим москвофілам на Лемках. Що їм за біда? Рубляки пливуть широким „рускимъ“ руслом, є за що в Горлицях попити, в Сяноці закусити, в Н. Санчи попоїсти, ну і що їм за біда! Най там собі у Львові видає п. намісник, які хоче зарядження, оно їм не страшне, бо всепольські „władze“ уміють оборонити „poszcziwych Starorusinów“ та взяти їх під свій покров. Ось хтось би кавав, що тут нема москвофільских бурс, бо їх порозв'язували власти. Деж там! є їх ще більше, як перед розв'язанем. Ось вам у Сяноці є кільканадцять бурс, скритих під іменем тих пань, що держать москвофільских „ребенків“ на станції. Там відбувають „упражнения русской литературы и языка“. Ось вам в Горлицях стоить величезна бурса поставлена за гроші теперішнього міністра п. Длугоша. А що там діє ся, то вистарчить сказати, що ними опікує ся славний зі своїх героїчких уличних подвигов Качмарчик. Не меншу має для них ласку не оден педагог всепольский в горлицкій гімназії, як приміром п. Мендрала, котрий прямо каже, що „on lubi starorusinów, bo to są porządni ludzie, ale tych Ukraińców nie lubi, bo to są hajdamaki“ і т. п.

Ось вам бурса в Н. Санчи — на папері розв'язана — а в дійности далі єствує а єї „ребенки“ помагають у видавничтві часописи „Лемко“. Ну і якжеж ту говорити, про зле поводженє ся наших москвофільских, коли їм і під білим царем не булоб лучше.

Щ.

Просимо домогати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, канарнях, торговлях і приєднувати нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

Війна на Балкані.

3 поля бою.

Болгарске військо держить ся на своїх становищах під Чатагджою і Буларом. Як одна, так також друга сторона укріплює свої становища, лагодячи ся до рішучої пересправи.

В Адриянополі положенє рівнож незмінене. Болгари обстрілюють кріпость, але мабуть з невеликим успіхом, бо навіть болгарска агенція не подає нічого знаменнійшого.

Парискі часописи додають, що в болгарській армії під Адриянополем шаліють пошестні недуги і сплякують болгарські операції.

За те під Скутарі кипить тепер кривава пересправа. Черногорці з великим завязетєм кидують ся на укріплення, але стрічають геройский відпір зі сторони турецкого війска. Дня 4. с. м. полягло при нападї на Скутарі 3.000 Черногорців, а 6 гармат дістало ся в руки Турків. Черногорці жалують ся на Турків, що они уживають куль дум-дум.

Невдатна виправа Енвер бей.

„Loc. Anz.“ приносить близші подробиці про виправу, яку Енвер бей зорганізував був в ціля перевезеня турецкого війска з берегів Малої Азії через море Мармара під Галіполі. Вислєковий корпус мав вносити 40.000 людей. Всаджено се військо на кораблі, які були лихо заосмотрені і находили ся в поганім стані; оди з тих кораблів мав навіть діри в дни і почав зараз потапати. Супроти грізної небезпеки треба було вкинути амуніцію і гармати до моря, а потім в трудом уратовано жовнірів. Тому, що приготования відбували ся вельми повільно, Болгари скоро зорієнтували ся в положеню і сейчас розвели противакцію проти турецкого війска, яке висідало на еврпейскім березі.

Поверх 4.000 турецкого війска видержало болгарский напад, 2.500 людей вбито або забрано в полон, почім турецке військо відплило на азійській беріг. Турецкі военні судна, що мали товаришити сій цілій виправі, не зуміли нічого вдїяти. Що стало ся з 25.000 людьми, які стоять ще на азійскім березі, не звісно. Енвер бей, по сій невдатній виправі, боячи ся пімстї офіцірів, втік. „Loc. Anz.“ твердить, що Енвер бей мивушого четверга повернув до Царгорода.

Що стало ся в Енвер беем?

У Відні кружляють всілякі чутки про судьбу Енвер бей. „Die Zeit“ нотує чутку, що Енвер бей вбито. Після ившої чутки вправ жертвою замаху, з гори обдуманого, ще ивша чутка каже, що Енвер бей має бути жертвою замаху зі сторони офіцірів і жовнірів, які не могли ему простити замордованя міністра війни Назіма паші. „Wien. Allg. Ztg.“ потверджує вість про обуренє, яке мало повстати проти Енвер бей. „Вікїца можна занотувати ще чутку, принесену „Zeit om“, після якої Енвер бей, який оженив ся з одною з дочок султана, від 24 годин ховає ся в гаремі султана.

Чужоземці в Адриянополі.

Вчера 111 чужинців, які перебували в Адриянополі, за призволом коменданта кріпости Шукрі паші, а також вожда болгарской армії, оставило Адриянополі. Є се переважно Французи і Москалі. Удадуть ся они імовірно — по бажаню турецкого правительства — до Царгорода.

Австрія і Росія.

Дневник „Libre Parole“ доносить з Лондона, що міжнародне положенє і за незгоди між Австрією і Росією що до Альбанії стало критичним, а переговори ведені на конференції амбасадорів зовсім не повели ся.

„Montags Revue“ стверджує, що між Австрією і Росією, тай загалом між тридержавним союзом і Росією не вирівнано доси ні одної з ріжниць. В Сербії настало того рода обуренє на Австрію, що не дасть ся оно купити навіть ціною торговельних уступок, тим більше, що Сербія чує підпору в Росії, а також справа Скутарі не є легкою до полагоди.

З Лондона доносять до Відня, що конференція амбасадорів не поступила ні кроку вперед. Від двох місяців застановляє ся она над предлогод Австрії в справі границь будучої Альбанії, однак без ніякого висліду. Деякі часописи звіщають, що російский амбасадор гр. Бекендорф мав заявити, що в справі границь Альбанії не вдає ся в дальшу дискусію, наслідком чого уважають можливою річю, що австрийский амбасадор оставить небавом конференцію.

Такий стан відносин находить своє доповненє в грізних вістках про нові уоруженя. У Відні кружляють чутки, що на передвчєрашній раді міністерияльної стверджено потребу нових війскових заряджень, а дотеперішні середники обережности не можуть бути дофнені.

Величезне обезвикоєне викликав в Берліні розпорядок німецкого министерства війни, який дуже обмежує відпустки жовнірів і офіцірів в часі Великодних св'ят. Розпорядок умтовивано війсковими вправами, які небавом наступлять.

Також у Франції переводить ся поспішно уоружене, а комісія російской думи прийняла закон про кредити на розвиток артилерії і видосконаленє оружної сили.

Румунсько-болгарска задирна.

Безперечно, що справа румунсько-болгарска ввійшла в фазу вельми критичну. Европа числить ся з виповідженем війни Румунією і овладою Силістриї. Хоч переговори між обома державами ще ведуть ся, однак они вповні безнадійні. Болгария рішучо не хоче відступити Силістриї, чого Румунія рішучо домогає ся.

Знаменне, що румунська палата послів прийняла закон, на основі котрого на случай війни цілий зеліничий персонал стає війсковим.

НОВИНИ.

— Календар. В середу: руско-кат.: Вукола; римо-кат.: Коврада. — В четвер: руско кат.: Партенія; римо-кат.: Леона еп.

— „Дзвін у церкву людий скликає, а сам у ній не буває“. Справді, сю приповідку можуть приміняти до себе редактори „Діла“. На нашу замітку, що на заупокійнім богослуженю за душу бл. п. Анатоля Вахнянина взяло офіційну участь враз з селянами, що прибули на висшій курс освіти, лише тов. „Просвіта“, та що музичні інституції, яких Покійний був основателем і душею, не вважали відповідним, пошанувати его памяти, — „Діло“ відповіло заміткою, як звичайно, дуже дотепною, що на згаданих поминках „світлив не-присутністю найвисшій шеф „Руслана“, п. Ол. Барвінський“. На сю архимудру відповідь скажемо, що коли хто, то „Діло“ має найменше право забирати в сій справі голос. На поминках визначного співробітника „Діла“ пок. Анатоля Вахнянина, який десяток літ писав вступні статі та багато іншого, редакторів „Діла“ ніколи не було. За те обиду вано Вахнянина за життя стільки разів уличною грязюю і то не за що іншого, лише за ту саму політику, яку нині веде „Діло“ і національно-демократичний табір з д-ром Костем Левицьким на чолі. На поминках високо заслуженого редактора „Діла“ пок. Володимира Барвінського, теперішних співробітників „Діла“ рівнож ніколи не видно, а не чувати, щоб останніми роками они почували ся до обовязку, уладити таке богослуженє. Що на останнім богослуженю за душу бл. п. Вахнянина не було гофрата Барвінського, то лише тому, бо саме о тій порі мусів він явити ся на засіданю анкети Ради шк. краввої, на якій треба було відобити ті ісенітніці, на які в шкільній соймовій комісії згодили ся послі др. Кость Левицький і Макух, щоби науку другої краввої мови починати доперва в третім році, а не в другім, як досі. Такий внесок поставив був звісний всепольський загорієць, пок. Томашевський, в тій цілі, щоби успішніше вести польонізацію серед нашого селянства, а згадані рускі послі пішли єму в сій справі на руку. Коли би не анкета, то певно ради: дв. Дарвінський не потребував би „світлив не-присутністю“ тим більше, що ледви „Діло“ могло би вказати багато руских інтелігентів, які уміли би з таким пієтизмом відносити ся до памяти покійних, як саме п. Ол. Барвінський.

— Дім мій — дім молитви. Ще за часів ректорату о. д-ра Йосифа Жука заведено в церкві гр.-кат. духовної семінарії в неділі і свята тиху службу Богу з проповідю для інтелігенції. Богослуженє починало ся о годні дві пів до 12-ої, а кінчало ся околго години чверть на першу. Проповіди були дуже річені і короткі. З проповідників вирізняв ся духовник семінарії о. Леонтий Куницький своєю краснорічностю і змістом проповідий. Коли додамо, що церква семінарії своїм внутрішнім виглядом полонить око чоловіка, що з часта співав хор питомців, отже й вибагливе ухо находило вдоволенє, що сама відправа була ведена з вірцевою побожностю а члени Ректорату з дійсним посвяченєм опікували ся богослуженєм, що в часі богослуженя збирало складки на пекучі народні потреби (захоронки, рідню школу і т. п.) — то хіба все, чого душа чоловіка бажала, тут можна було найти. Побіч релігійної потіхи і науки йшли в парі діла милосердя. Значна часть інтелігенції уміла пошанувати наміри і посьвятити членів Ректорату, але найшло ся чимало таких, що в часі богослуженя уладжували собі касино, а скоро проповідник починав науку, цілі десятки пань і панів виходили з церкви і треба подивляти самовідречене священиків, що серед таких обставин хотіли виходити на амвон. Се надуживанє церкви веліло проф. о. Горчинському присвятити одну проповідь сій темі. В дуже гарній, річевій, тактовній, але й рішучій спосіб напитував проповідник се поведене частини нашої публіки і завважав, що коли в театрі видці поводять ся з найбільшим спокоєм, щоби не перешкаджати другим, то тим більше має право домагати ся сего Церква, де розприває ся найбільша трагедія світа, де Христос приносить Себе в жертву за ціле людство. Проповідник закінчив словами Христа: „Дім мій — дім молитви!“ Правда, що сю проповідь чули лише ті, против яких не було заміту, щоби однак довідали ся про неї та-

кож ті, що залюбки втікають з проповідий, ми сих кілька слів подаємо до їх відомости дорогою преси.

— З життя молодіжні академ. гімназії. Суботнішня вистава „Антигона“, друга з черги, випала також в цілости вдоволяючо. На першій плян вибили ся Креон (учен. Серавт) і Гаймон (учен. Лучинський, був прямо знаменитай). В хорі відзначили ся речник хору (уч. Богун) і передовик рецитації (уч. Тершаковець). Сей останній ізза совісного вученя хороших пісень і інтелігентного їх виголошування міг служити за взір хоревта. Впрочім хор ізза відсутности деяких членів випав де-що слабше, як першого разу. Окремо треба згадати про гру звісника (уч. Дерлиця) і гонця (уч. Хмилевський, грав знаменито). З жіночих роль найліпшою була Ізмена (уч. Копилянський). Зате Антигона видчам не подобала ся, як своїм виглядом, так і голосом, хотій гра її сама собою і, о скільки ходити лиш о ідею, була добра. Евридика мала не дуже естетичний одяг (як королева). Рухи акторів лшпали би децо до бажаня. Інформаційна, вступна часть була як слід обдуманя, звязка і ядерна (выголосив уч. Нестор). Саля була повна, але не переповнена. Милою несподіванкою було прибутє С. К. В. о. князя Максиміліана Саксонського, котрого іменем недужого хвилево директора, учительського збору і молодежи привитав радн. проф. Цеглинський.

— Спільна рада міністрів. Онодішне засіданє спільної ради міністрів трвало 8 годин. Гр. Берхгольд представив теперішнє заграничне положенє і завначив, що оно вправді поправило ся, але мимо сего не було би ще на часі внесене військової поготовки. Кошти сєї поготовки вносять доси коло 300 мільонів крон і пересічно вимагати муть кожного місяця видатків в сумі 14 міль. Міністер війни вказав на потребу військових кредитів, але по заввах обох міністрів скарбу, справу сю покищо відложено.

Найголовнішим предметом нарад були господарско-політичні справи, а імено торгові переговори і договори в справі комунікації. Торгові договори з Сербією, Болгарією і Чорногорією мають бути продовжені до 1917. р., а з Грецією буде заключений тарифовий договір. Дальше раджено над сербским контингентом мяса і яго довозом. Що до управильнення торгових зносин з Болгарією висуває ся тепер на перше місце питанє, що Болгарія заняла при мовчливім дозволі Австрії великі області Туреччини, до яких доси був велим значний австрійський вивіз, а мито вносило лише 11. прц. — розходить ся отже тепер про управильненє сєї справи без шкоди для Австрії.

Вчерашня рада міністрів радила від годни 4-ої до 9-ої вечером. Брали в ній участь всі члени сильного правительства з вимком команданта маринарки. Предсідника Лукача заступав міністер скарбу Телески. Раджено дальше над торгово-політичними справами. Приватно доносять, що кромі ресортових міністрів брали в нарадах участь також шефи дотичних відділів.

— Ширенє православя на Угорщині. Російскі агітатори не випустили зі своєї опіки також і Угорщини. Звивають ся они головно серед мешканців Мармароша і ширять там протидержавні тендеції. Епископ Мункач звернув ся вже до угорского правительства і вказав на пропаганду православя, яка запускає там що раз більше свої коріня. Рівночасно зажадав, щоби власти рішучо взяли ся до нищення сего грба.

— Переселенний закон. З Відня доносять, що дня 4. марця відбуде ся засіданє межаміністеріальної комісії, яка має усталити зміни переселенного закона. Коли зміст буде усталений, то в марці або в цьвітні буде внесена предлога про переселенний закон в парламенті.

— Силаки на жовнірї надграничної поготовки вже покінчено. Зібрано загалом 1,082,000 К, а кромі сего і много датків в натураліях. Міністерство війни дякує прилюдно всім комітетам і політичним властям, а також і дивнікам, які посередничали в складках. Панійше оповістить міністерство подрібний звіт про ужитє тих сум. В роздаваню будуть мали право вгляненя також і жовніри.

— „Карпато-Рускіє Писатели“. Якийсь Теодор Арістов з Москви задумав ушасливити Росію плодами трудів „всѣхъ выдающихся писателей Галицкой, Буковинской и Угорской Руси на общерусскомъ литературномъ

языкъ“, выдаючи їх своїм накладом і в тій цілі просить о „сочиненія“ через „Прикарпатскую Русь“. В Галичині і на Буковині майже ніхто не пише на „общерусскомъ языкѣ“. Писанія Білоуса, Глібовицького, Марущака, Бендасюка і Залозецкого — се особний „литературный языкъ“, який не є ні „общерусскій“, ні „общемонгольскій“, а зве ся собі „язычіє“.

— Як п. Федюшка (звісний ескамотер чужих праць, п. Евшан) поладнує свої рахунки? Під заголовком: „Першій наслідок анкети про підмогу академічній молодежи“ помістило вчерашнє „Діло“ (ч. 35) таку нотатку:

„Ви. Ред. На анкеті для підмоги акад. молодіжї 15. с. м. заінтерпелював я Управу „Акад. Дому“ в одній дуже болючій справі, а саме, що в „Ак. Домі“ немає місця для всіх укр. академіків і чимало з них тільки тому не мешкає у Львові, що не може дістати місця в „Ак. Домі“, а тимчасом в „Ак. Домі“ мешкають за відомостю Управителя п. Федюшки Москалі (Ястребцов), Поляки (Пйотровський), жиди (Маршов), з яких деякі крайне ворожо відносять ся до українства. Знов що до відносин д. Федюшки до льокаторів — Українців, то мірилом їх є симпатія або антипатія д. Федюшки до даних академіків. На мою ітерпелляцію Управитель у своїй відповіді викручував ся, послугуючи ся неправдою, а мені для спростованя не уділено голосу. За те зараз на другий день п. Федюшка виповів мені помешканє в „Ак. Домі“, витягаючи з архіву ріжні закиди, задля яких мусів би виповісти мешканє половині льокаторів в „Ак. Домі“. Отже за критику невдорових відносин в „Ак. Домі“ ось як зістав я нагороджений. Юліян Чайківський, студ. філософії“.

Неімовірно, а однак правдиве! „Надчоловік“ Евшан виявив свою „надлюдську“ вдачу! Колиб таке стало ся не у нас, то такі Евшани в одну мить опинили би ся „поза скобками“, але в наших обставинах, де найвисшою інстанцією є пястук, п. Евшан буде далі безкарно тероризувати своїх товаришів. Огидне!

— Трусениці у русофілі. З Болшовець доносять, що дня 9. с. м. перевели 3 судні з жандармами і поліцією трусеницю у тамошних місцях русофілів: Василя Сеґновича, власника склепу, Петра Рймара, торговця безрог, Петра Величка, директора каси, Павла Коляси, комініяра і у Льонгіна Баґінського, писаря. Трусениця мала видати вельми обтяжающий матеріал, а власти держать однак его в тайні. Она лучить ся з арештованєм у Львові під замітом шпигунства Андрія Романика, емер. секретаря староства в Рогатині.

— Український орган, чи жидівський? „Громадський Голос“ випечатав посмертну згадку про члена радикальної партії Михайла Сітніка з Гриновець без хреста, лише по жидівському звичаю наголовок згадки убрав в чорну рамку.

— Зміни в австрійській армії. „N. W. Tagblatt“ доносить, що вже в 1913. р. будуть переведені в австро-угорскій армії ріжні зміни. І так: в полевій артилерії утворять в полках полевих армат вперед 5-ті а потім 6-ті батерії, а при кожній з 8 дивізій полевих гавбиць, які є в краввій обороні, буде утворена покищо одна батерія полевих гармат, що є першим кроком до утвореня полків полевих гармат в краввій обороні. Небавком заложать другий залізничний полк, який стояти ме залогою в Будапешті а також 2 нові баталіони піонірів. „Дневник розпорядків армії“ приносить нові організаційні розпорядки, які відносять ся до доовняччих команд загального ополченя. Після тих розпорядків сі округи не будуть мати чергових часел, але будуть називати ся після місцевин, де находять ся їх команди. Округів загального ополченя буде тепер 41, — доси було 39.

Оповідки

— Вінчанє п. Володимира Кречковського, укіяч. студента теології, з п-ною Теодозією Добрянською відбуде ся дня 23. лютия с. р. о 6. год. вечером в парохіальній церкві в Чернелиці.

Вінчанє п. Олександра Тисовського, професора української гімназії у Львові, з п. Володимирою Кислевською відбуде ся в Станіславові дня 25. с. м. в катедральній церкві.

— Тягненє льосів. При онодішнім тягненю 3 прц. кредитових земских льосів І. видачи з 1880. р. ввали виграні: 90,000 К на серию 3757. ч. 8., 4,000 К на с. 1568. ч. 92, а по 2,000 К на с. 284. ч. 80 і с. 3213. ч. 32.

Посмертні оповістки.

— Юліяна з Барвінських Люб. вичева, жена совітника Митроп. Консистоїї о. Івана Люб. вича, пароха в Острові коло Тернополя а сестра радника Двора Олександра Барвінського, упокоїла ся вчєра, дня 17. лютия, заосмотрена св. Тайнами, в 76. році життя. Покійна, жінка великих чеснот, найліпша мати, щира опікунка громадян, лшасє після себе сердечний і глибокий жаль Осиротила старенького мужа, визначного діяча в Христовім винограді, горячого народолюбця і дві дочки видані за о. Чубатим в Будиліві і о. Кордубою в Сущні. Цілій опечаленій Рідні пересилаємо сею дорогою слова глибокого співчутя. Вічная Покійній память!

— Ольга Колтуняк, вдова по гр. кат. парохви, мати секретаря „Дністра“, померла дня 14. с. м. в 54. році життя у Львові. В. і. п.!

— Никола Ливинович, офіціал суду у Львові, помер 12. с. м. в 41. році життя. В. е. п.!

— Ільо Хомин, абсолютвент філософії і б. учитель в одній з прив. укр. гімназій, помер в 32. році життя у Львові. Останні роки життя покійника се одна трагічна картина горя і мук, до якої змальованя нема красок. Колись спосібний студент і ідейний молодець в останнвх двох роках мало що не типовий бродяга Горького. Помер самітно перед місяцем в приюті Бр. Альберта. В. е. п.!

Наука, умілість і письменство.

Іван Верхратский.

Наша правопись.

(Ковець).

Головна заслуга тої нової німецкої правописи єсть у прощенє і у єдностайненє в писаню німецких слів. Не треба однакож думати, щоби скрізь заведено в новій німецкій правописи однастайність. От на примір пишуть тепер: Divan, Diwan, Slave, Slawe, Vezier i Wesir, Tee i Thee, Grummet i Grumt, Kummet i Kynt (хомут genit. хомутá), Sammet i Samt, Zimmet i Zimt, Taffet i Taft, Drillich i Drilch, Zwillich i Zwilch, Kamel i Kameel, Schwager i Schwäher, Sintflut i Sündflut, Mehl ale Meltan, Brennessel i Brennessel, hellicht i helllicht, heleuchtend i hellleuchtend, hellodernd i helllodernd, Preiselbere, i Presselbeere, zu Tale i zutal.

В латинських і романських языках найчастіше буквою с віддаване в німецкім тегер пише ся звичайно буквою к, але такі уживають: Canaille, Clique, Coiffeur, Cour, Courage, Coupé, Cousin, Directrice і т. п. — Єсть багато слів, котрі пишуть ся буквами К і С. Karree і Carré, Koks і Coaks, Kokon і Cocon, Kognak і Cognac, Komitee і Comité, Kommiss і Commis і пр... doch ist der deutschen Schreibung mit K, der Schreibung, der Zukunft, der Vorzug zu geben. Ровеудний Німець і теперішню німецку правопись унормовану уважає лише часовою, вистарчаючою на певний очерк часу, а і в тим часі, котрий зве переходовим (Uebergangszeit), доускає подвійні писаня (Doppelschreibungen) в многих словах взятих з чужих языків, як: Dezember і December, Dezigramm і Decigramm, Zentigramm і Centigramm, Zirkumflex і Cirtumflex, Akkord і Accord, Akzent і Accent, Polizze і Police, multiplizieren і multiplicieren, musizieren і musicieren, Akklamation і Acclamation, Akklimatisation і Acclimatisation, Akkolade і Accolade, Akkomodation і Accomodation, Akkumulation і Accumulation, Akkusativ і Accusativ, Akzept і Accept і пр.

Німцям служить правопись лише на певний час; відтак після потреби її зміняють, а тая зміненя правописи знов вистає на певний очерк часу, доки не окаже ся потреба її опять змінити. „Тисящелїтняя правопись“ се лише видумали наші „старорускі етимологи“ а рівних мудрагелів певно на свѣті не найдеш.

Правопись якого небудь языка — хоть в загалі річ дрібна — не повстає нагально і творить ся не вовсім легко. І правопись нашого языка творила ся і образувала поволи. Разом з християнським богочестем після грецкого обряду ми прийняли книгу церковні, писані в язвці старословенським. Хоть і був той язык подібний до нашого, та все-ж від него розличав ся. Було-б се для руского на-

